16వ అధ్యాయం

బంజరు భూములను సాగు చేయటం

١٦ - بَابُ إِحْيَآءِ الْمَوَاتِ

776. హజ్రత్ ఆయిషా (ర.అన్హా) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఈ విధంగా ప్రవచించినట్లు హజ్రత్ ఉర్వ (రజి) తెలిపారు - "ఎవరికీ చెందని - బంజరుగా పడివున్న - భూమిని సాగుచేసినవాడే ఆ భూమికి ఎక్కువ హక్కుదారుడు" (బుఖారీ). హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) తన పరిపాలనా కాలంలో ఈ ప్రవచనం ప్రకారమే నిర్ణయం గైకొనేవారని ఉర్వ (రజి) తెలిపారు.

(٧٧٦) وَعَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «**مَنْ عَمَّرَ أَرْضاً لَيْسَتْ لِأَحَدٍ فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا**»، رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ. قَالَ عُرْوَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: وَقَضَى بِهِ عُمَرُ فِي خِلَافَتِهِ.

సారాంశం

ఎవరి ఉపయోగంలోకీ రాకుండా బంజరుగా పడివున్న భూమిని ఎవరయినా మరమ్మత్తు చేసి దానిని సేద్యానికనువుగా చేస్తే ఆ భూమి వారి స్వంతమవుతుందని ఈ హదీసు ద్వారా రూఢీ అవుతోంది. అయితే ఆ భూమి సాటి ముస్లిం సోదరునికి చెందిన ఆస్తిగానీ, 'జిమ్మీ' సోదరుని పొలంగానీ అయివుండరాదన్నది షరతు. అంటే పోరంబోకు నేల అన్నమాట! అటువంటి భూమిని సాగుచేయటానికి రాజు అనుమతి పొందవలసిన అవసరం కూడా లేదు. అత్యధికమంది పండితుల దృక్పథం ఇదే. అయితే నేల సేద్యానికనువుగా మారినపుడు రాజ్యాధికారికి తెలియజేసి అతని ఆమోదాన్ని పొందాలని ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మ.లై) అభిప్రాయపడ్డారు. ఇమామ్ అబూ హనీఫా (రహ్మ.లై) దృష్టిలోనయితే ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ రాజు అనుమతి లేకుండా సాగుచేయరాదు.

(٧٧٧) وَعَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ أَحْيَا أَرْضاً مَيْتَةً. فَهِيَ لَهُ». رَوَاهُ الثَّلَاثَةُ، وَحَسَّنَهُ التِّرْمِذِيُّ، وَقَالَ: رُوِيَ مُرْسَلاً، وَهُوَ كَمَا قَالَ، واخْتُلِفَ فِي صَحَابِيِّهِ، فَقِيلَ: جَابِرٌ، وَقِيلَ: عَائِشَةُ، وَقِيلَ: عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ، وَالرَّاجِحُ الْأَوَّلُ.

777. హజ్రత్ సయీద్ బిన్ జైద్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ప్రబోధించారు - "ఎవరయితే బంజరుగా పడివున్న భూమిలో చెమటోడ్చి ప్రాణం పోస్తాడో ఆ భూమి అతని స్వంతమవుతుంది." (దీనిని ముగ్గురు ఉల్లేఖించారు - తిర్మిజీ దీనిని హసన్‌గా పేర్కొన్నారు. ఇది ముర్సల్‌గా ఉల్లేఖించబడిందని కూడా అన్నారు. ఇది ఆయన అన్నట్లుగానే ఉంది. ఈ హదీసును దైవప్రవక్త (స) నుండి తొలిసారిగా విన్న సహాబీ ఎవరు? అన్న విషయమై అభిప్రాయభేదం ఉంది. ఆ సహాబి హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) అనీ, హజ్రత్ ఆయిషా(ర.అన్హా) అనీ, హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ ఉమర్ (రజి) అనీ మూడు వాదనలున్నాయి. మొదటి పేరే ప్రాధాన్యత నివ్వదగినది)

సారాంశం

బంజరుగా, నిరుపయోగంగా ఉన్న భూమిని మృత భూమిగానూ, సేద్యం చేయబడే నేలను ప్రాణం పోసుకున్న నేలగానూ హదీసులో అభివర్ణించటం జరిగింది. బంజరుగా

పడివున్న భూమిని సేద్యానికి అనువుగా మలచటానికి, విత్తనాలు వేయడానికి, తోటలు పెంచటానికి, బావులు త్రవ్వడానికి ఎవరయినా ముందుకు వస్తే అటువంటి వారిని పై రెండు హదీసులలో ప్రోత్సహించటం జరిగింది. భూములు వృధాగా, నిరుపయోగంగా పడి ఉండటాన్ని ఇస్లాం ఇష్టపడదు. ఏదో ఒక విధంగా అవి ఉపయోగంలోకి రావాలి. ఉత్పత్తులు పెరగాలి. తద్వారా ప్రజల ఇక్కట్లు తొలగిపోవాలి. మానవ నైజం వాంఛించేది కూడా ఇదే.

(٧٧٨) وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ الصَّعْبَ بْنَ جَثَّامَةَ اللَّيْثِيَّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَخْبَرَهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «لَا حِمَى إِلَّا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ». رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

778. సాబ్ బిన్ జస్సామ లైసీ (రజి) తనకు చెప్పిన దాని ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఈ విధంగా ప్రవచించారని హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) తెలిపారు: "అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్తకు తప్ప మేత మేసే నిర్ణీత భూభాగాలను తమ కొరకు ప్రత్యేకించుకోవటం ఎవరికీ ధర్మ సమ్మతం కాదు." (బుఖారీ)

సారాంశం

అజ్ఞాన కాలంలో అరేబియాలోని శ్రీమంతులు, పెత్తందార్లు బహిరంగ స్థలాలలో గడ్డి బాగా మొలచే భూభాగాలను తమ పశువుల కోసం ప్రత్యేకించుకునేవారు. వారు తమ కోసం కేటాయించుకున్న భూభాగాలలోకి ఇతరులు వెళ్ళి తమ పశువులను మేపలేరు. వాస్తవానికి ఇలాంటి భూములను ఎలా ఉపయోగించుకోవాలనేది రాజ్యాధికారి ఇచ్ఛపై ఆధారపడి ఉంటుంది. దైవమార్గంలో అంకితం చేయబడిన గుఱ్ఱాలను, ఒంటెలను మేపడానికి అలాంటి పచ్చని భూములను కేటాయించాలేగానీ ఎవరిష్టం వచ్చినట్లు వారు తమ కోసం కేటాయించుకోరాదని హదీసులో చెప్పబడింది.

(٧٧٩) وَعَنْهُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا ضَرَرَ وَلَا

779. ఈయనగారి చేతనే (హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ - రజి గారిచే) ఉల్లేఖించబడిన మరో హదీసు ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు: "ఒకరికి కీడు తలపెట్టకండి. ఒకరి కీడుకు గురికాకండి." (అహ్మద్, ఇబ్నెమాజా లిరువురూ దీనిని

ضِرَارَ». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَاجَهْ، وَلَهُ مِنْ حَدِيثِ أَبِي سَعِيدٍ مِثْلُهُ، وَهُوَ فِي الْمُوَطَّإِ مُرْسَلٌ.

ఉల్లేఖించారు - ఇబ్నె మాజాలో అబూ సయీద్ సౌజన్యంతో హదీసు ఈ విధం గానే చెప్పబడింది. ఆ హదీసే 'మువత్తా' లో ముర్సల్‌గా పొందుపరచబడింది)

సారాంశం

ఈ హదీసులో సాటి సోదరునికి అపకారం తలపెట్టటం గురించి సూత్రప్రాయంగా ఒక విషయం చెప్పబడింది. 'చెరపకురా చెడెదవు' అన్న హితోక్తి అందరికీ తెలిసిందే. సాటి మనిషికి అపకారం చేసిన వ్యక్తి, అపకారం చేసిన మరు క్షణంనుంచే తన పాలిట ఒక శత్రువును చేజేతులా సృష్టించుకుంటాడు. ఇతని వేధింపులకు గురైన అవతలి వ్యక్తి ఇతన్ని అంత తేలిగ్గా వదలిపెడతాడని నమ్మకం ఏమిటి? అతను పగబట్టవచ్చు. పగ పాము వంటిది. అది అవకాశం కోసం ఎదురుచూచి తన ప్రత్యర్థిని కాటేయవచ్చు. అందుకే అకారణంగా సాటి సోదరుణ్ణి కష్టాల పాల్జేయటం, వేధించటం ఒక ముస్లిం స్థాయికి ఎంతమాత్రం తగదు.

(٧٨٠) وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «**مَنْ أَحَاطَ حَائِطاً عَلَى أَرْضٍ فَهِيَ لَهُ**». رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَصَحَّحَهُ ابْنُ الْجَارُودِ.

780. హజ్రత్ సమురా బిన్ జున్దుబ్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ప్రవచనం - "ఎవరయినా ఒకరి ఆస్తి కానటువంటి భూమి చుట్టూ గోడ కట్టుకుంటే ఆ భూమి అతనిదై పోతుంది." (అబూదావూద్ దీనిని ఉల్లేఖించారు - ఇబ్నె జారూద్ దీనిని ప్రామాణికమైనదిగా ఖరారు చేశారు)

(٧٨١) وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «**مَنْ حَفَرَ بِئْراً فَلَهُ أَرْبَعُونَ ذِرَاعاً، عَطَناً لِمَاشِيَتِهِ**». رَوَاهُ ابن مَاجَه بِإِسْنَادٍ ضعِيفٍ.

781. దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ప్రబోధించారని హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ ముగప్ఫల్ (రజి) ఉల్లేఖించారు - "ఎవరయినా ఎక్కడయినా బావిని త్రవ్వితే అక్కడ పశువులను కట్టి ఉంచే నిమిత్తం నలభై చేతుల పొడవు నేలను అతడు ఆక్రమించుకోవచ్చు." (దీనిని ఇబ్నెమాజా బలహీన ఆధారాలతో ఉల్లేఖించారు)

సారాంశం

ఇది కూడా నిరుపయోగంగా ఉన్న బంజరు భూమికే వర్తిస్తుంది. బంజరుగా ఉన్న నేలలో బావి త్రవ్వి, సస్యశ్యామలం చేసిన వ్యక్తికి ఆ బావి చుట్టూ నలభై గజాల నేలను ఆక్రమించుకునే హక్కు ఉంటుంది. ఆ నేలలో అతడు తన పశువులను కట్టుకోవచ్చు. పశువుల కొట్టం నిర్మించుకోవచ్చు. లేదా గొఱ్ఱెల కోసం షెడ్డును వేసుకోవచ్చు.

(٧٨٢) وَعَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَائِلٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَقْطَعَهُ أَرْضاً بِحَضْرَمَوتَ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ، وَصَحَّحَهُ ابْنُ حِبَّانَ.

782. హజ్రత్ అల్ఖమ బిన్ వాయల్ తన తండ్రి వాయల్ (రజి) నుండి ఉల్లేఖించిన దాని ప్రకారం దైవప్రవక్త (సఅసం) ఆయనకు హజర్మోత్‌లో భూమిని జాగీరుగా ఇచ్చారు. (అబూదావూద్, తిర్మిజీ దీనిని ఉల్లేఖించారు. ఇబ్నె హిబ్బాన్ దీనిని ప్రామాణికమైనదిగా ఖరారు చేశారు)

హదీసు ఉల్లేఖకులు

అల్ఖమ బిన్ వాయల్. పూర్తి పేరు అల్ఖమ బిన్ వాయల్ బిన్ హుజ్ర్ హజ్రమీ. కూఫీగా కూడా పిలువబడేవారు. విశ్వసనీయులైన ఉల్లేఖకులు. ఇబ్నె హిబ్బాన్ ఈయన ఉల్లేఖనాలను విశ్వసనీయమైనవిగా పేర్కొన్నారు. ఈయన తన తండ్రినుండి, ముగీరా నుండి హదీసులను సంగ్రహించేవారు.

(٧٨٣) وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَقْطَعَ الزُّبَيْرَ حُضْرَ فَرَسِهِ، فَأَجْرَى الْفَرَسَ حَتَّى قَامَ، ثُمَّ رَمَى بِسَوْطِهِ، فَقَالَ أَعْطُوهُ حَيْثُ بَلَغَ السَّوْطُ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَفِيهِ ضَعْفٌ.

783. హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) జుబైర్ (రజి)కు ఆయన గుర్రం పరుగెత్తినంత దూరానికి సమానంగా భూమిని జాగీరుగా ఇచ్చారు. తన గుర్రం ఆగిన చోట ఆయన కొరడాను పడవేశారు. "కొరడా ఎక్కడ పడివుందో అక్కడి వరకూ గల భూమి జుబైర్ (రజి)దే" అని దైవప్రవక్త (సఅసం) చెప్పారు. (దీనిని అబూదావూద్ ఉల్లేఖించారు - కాని ఇందులో బలహీనత ఉంది)

సారాంశం

ఈ హదీసు దృష్ట్యా రాజ్యాధిపతి ఎవరయినా ఒక వ్యక్తి ధార్మిక, సామాజిక సేవలకు గుర్తింపుగా అతనికి కానుక రూపంలో జాగీరును ఇవ్వవచ్చు. అయితే జాగీరుగా ఇచ్చే ఆ భూమి ప్రభుత్వ భూమి అయి ఉండాలి. వేరొకరికి చెందిన భూమిని జాగీరుగా ఇవ్వడం కుదరదు.

(٧٨٤) وَعَنْ رَجُلٍ مِّنَ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: **النَّاسُ شُرَكَاءُ فِي ثَلَاثٍ: فِي الْكَلَإِ وَالْمَاءِ وَالنَّارِ.** رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ، وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ.

784. దైవప్రవక్త ప్రియ సహచరులలో ఒకరు ఇలా తెలియజేశారు : "నేను దైవ ప్రవక్త (సఅసం) వెంట ఒక యుద్ధంలో పాల్గొన్నాను. ఆయన (స) ఇలా ప్రబోధించగా నేను విన్నాను - 'మూడు వస్తువులలో అందరూ భాగస్థులే - గడ్డి, నీరు, అగ్ని." (అహ్మద్, అబూదావూద్-దీని ఉల్లేఖకులు విశ్వసనీయులు)